

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Галина Николаевна Гончарова, Катедра „История и теория на културата“, Философски факултет, СУ „Кл.Охридски“, в качеството на член на научно жури със състав, утвърден със заповед на ректора на СУ № РД-38-554/26.09.2023 и решение на Факултетния съвет на Философски факултет, протокол № 1 от 12.09.2023 г.

Относно: конкурс, обявен в ДВ, бр. 67 от 04.08.2023 г., за академичната длъжност „Доцент“ за нуждите на катедра „История и теория на културата“ към Софийски университет „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Антропология на съвременните културни практики. Изследвания на материалната култура)

За участие в обявения от СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, конкурс за доцент са подали документи двама кандидати – главен асистент д-р Велислава Петрова и д-р Розалия Гилова. На първото заседание на научното жури, проведено на 16.10.2023 г., се установи, че документите и материалите по конкурса, подадени от д-р Розалия Гилова, не съответстват на минималните национални изисквания съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (по показатели в група „Г” и „Д”) и тя не бе допусната до оценяване. До оценяване е допусната единствено главен асистент д-р Велислава Петрова като представената от нея документация изцяло отговаря на законовите изисквания и на Правилника. Последната обхваща автобиография, дипломи за образователни степени удостоверение за заемане на академична длъжност; списък на всички публикации и списък на публикации за участие в конкурса, справка от системата Автори на СУ; справка за изпълнение на минималните изисквания по чл. 2б ЗРАСРБ; справка за забелязани цитирания с описание на цитираните и цитиращите публикации; справка за оригиналните научни приноси със съответните доказателствени материали.

Д-р Велислава Петрова е талантлив и задълбочен изследовател със сериозни научни постижения в национален и международен план. Още докторската ѝ теза дава заявка за търсене и удържане на интердисциплинарен фокус и ориентация към крайно актуални и глобално разпознаваеми теми в полето на социологията, градската антропология, икономическата етнография и изследванията на постсоциализма. Посветена на градския пазар като култура, тя е разработена под двойно ръководство и международно сътрудничество – на Софийския университет и на университет Париж, Декарт, в който д-р Петрова придобива и бакалавърска и магистърска теза по социология. Напълно очаквано в годините след нейната защита, в рамките на работата като асистент и главен асистент в катедра „История и теория на културата“, СУ (2011-2023) се натрупват множество академични изяви, включвания в стипендиански програми, гост-лекторски курсове и изследователски инициативи в рамките на престижни университетски мрежи и научни проекти, отново в широк транснационален контекст. Сред множеството примери в това отношение могат да се посочат стипендията на Център за академични изследвания – София и изследователската ѝ визита по програма „Фулбрайт“ в Калифорнийския университет, Бъркли.

Д-р Петрова е инициатор и организатор на множество семинари и събития за популяризиране на постиженията на българските социални науки. Тя е член Европейската асоциация на социалните антрополози, на Асоциацията за критически

изследвания на културното наследство и на Международната организация за антропология на Югоизточна Европа.

Д-р Велислава Петрова кандидатства за участие в конкурса с хабилитационен труд и 21 публикации (статии и студии в научни списания и колективни томове). Всички те съответстват на научния жанр и формат, в който са заявени. Предоставената от д-р Велислава Петрова справка за изпълнение на минималните национални изисквания заедно с приложените доказателствени материали ясно показва, че по всички показатели, включително показатели от група Е, тя събира и дори надхвърля изисквания брой точки за заемана на академичната длъжност „доцент“.

Д-р Петрова е университетски преподавател с богат и разностранен опит. Последният безспорно заслужава получи по-широко и пълно признание и разгръщане в рамките на университетската структура. Тя е водила един задължителен, базов за специалността, курс по Антропология на съвременните културни практики и три избираеми, които придават завършен вид на задълбочените ѝ изследователски интереси в полето на културната антропология и икономическата етнография. Както подсказва заглавието на единият от тях „Отпадъкът като ресурс“ те имат и пряка свързаност с темата и тематичните кръгове на дисертационния труд. По същия начин двата задължителни и двата избираеми курса в магистърската степен едновременно удържат антропологичната перспектива и я отварят към концептуализации и методологически експерименти по отношение на съвременната материална и социална среда на човешкото развитие.

Подобно амбициозно и последователно научно старание белязва и публикациите, предоставени за участие в конкурса. Всички те, с няколко изключения, могат да бъдат обособени в три основни проблемно-тематични кръга: трансформативни тенденции в конструирането и обживяването на градски пространства и събитийности; значения и символизации на съвременното кулинарно потребление; материалност и символен потенциал на боклука и отпадъците.

Представеният за оценка хабилитационен труд принадлежи към третия кръг и също залага на интердисциплинарен подход, демонстрирайки чувствителност към хибридните зони и дискурси на управлението на околната среда и споделените жизнени пространства. Позовавайки се върху конкретен икономически, политически и културен контекст на употреба на отпадъка и/или боклука, д-р Велислава Петрова се опитва да анализира/прецизира сложните и непрекъснато преговаряни и динамизирани в капиталистическата съвременност граници между природа и култура, между социално и биологично, между материално и въображаемо. Именно фокусът върху граничността предопределя и оригиналния избор на методологически инструменти, както и тяхното непрекъснато авто-рефлексивно преутвърждаване в различни, в структурно и съдържателно отношение, части на текста. Неслучайно на изясняването на работните понятия и подходи са отделени две солидни части от текста, в които се проблематизират категориалните метаморфози на отпадъка и нуждата от непрекъснато (ре)контекстуализиране на политическите, икономическите и културните употреби. Последователно предпоставяйки, че материалността и въображението са основните концептуални оси, по които трябва да бъдат мислен обектът и предметът на изследване, Д-р Петрова тества различни постановки и хипотези, удостоверяващи социалната значимост/значения на сивите контейнери в София, мърсотията или ненужните предмети.

На първо място това е разбирането за невъзможността да се достигне до завършена дефиниция на отпадъка и боклука (подсказана още от заглавието на първа глава), което обяснява и неколкото връщане в изложението към проблема за техните непрекъснато оспорващи се опити за разграничение или синонимизация. На второ място идват наблюденията за дефинирането на отпадъците през негативните морални стойности, за преходната материалност, която предизвиква срам и отвращение, за отпадъците като част от международния обмен на стоки и задаващи социалните йерархии на „замърсяващия рай“. Това „пресяване“ на изследователски перспективи, демонстрира впечатляваща научна ерудиция по отношение на водещи автори и трудове по темата – от „класици“ като Клифърд Гиърц, Мери Дългас и Юлия Кръстева, през утвърдени изследователи на материалната култура като Даниел Милър до млади български социолози като Никола Венков. То позволява ясно да се аргументира и прецизира отправната аналитична рамка – принципът на глобалната етнография на Майкъл Буравой заедно с концептуалния модел за отпадъчните режими на социалистическия блок на Жужа Гиле и понятието (й) за социалоцен. Също толкова голямо и отрефлектирано е и ветрилото от изследователските подходи. Тук намират мястото си „конструкциите на ненужното като социална/културна/историческа категория“, които налагат комбинирането на исторически разказ с включено наблюдение и антропологичен терен, икономическия анализ с ориентирана към бъдещето, диагноза на организацията на българската социална държава.

Историческият разказ е решен във формат, различен от класическия, старомоден, строго хронологичен наратив. Той се разгъва като генеалогия и картография на социални и икономически отношения в рамките на различни версии на държавата на благоденствието и околната среда, дефиниращи и на свой ред предефиниращи се от идеологически дискурси за трансформиране на отпадъците в ценен ресурс и опазване на околната среда. Последните са разгледани в множествените и тясно преплетени контексти на Втората световна война, Студената война, постсоциализма; на развитието на технологиите и консуматорското общество, на екологичните движения, на сложното съперничество между планираните и пазарните икономики, на осмислянето на климатичните промени; на социалистическата модернизация на България и индивидуализираните политики на прехода. Тук особено внимание заслужава реконструирането на системата на вторичните суровини с всички нейни идеологически основания и наследства, практически реализации, всекидневни употреби. На няколко места д-р Петрова повдига въпроса за екоцидността на социалистическия режим в България като се позовава на текст на Радосвета Кръстанова. Струва ми, че той заслужава по-нататъшно проясняване и дискусия, доколкото и в началото, и в края на режима могат да се регистрират опити за поддържане на една пропагандна „зелена фасада“ на социализма – най-малкото с изграждането на парковите пространства на индустриалните градове, сред които най-очевидният пример е Димитровград или интензифициращият се през 70-те години дискурс за „защита на природата“.

Коментираната реконструкция до голяма степен задава и тематичните кръгове на последните подглави, които освен че доразвиват и евристично обогатяват изходните понятия, правят различни аналитични срезове на съвременната ситуация със справянето с отпадъците в страната, и по-специално на актуалните публични дебати и политически заявки за разделно събиране на боклука и построяването на завод за боклук (със или без инсинератор). Д-р Петрова внимателно описва „сблъсъка на две регулационни въображения“ и убедително показва, че и двете в края на краищата се оказват в примката на непоследователно и немащабна активистка дейност, тясна

експертност и липса на доверие в институциите, индивидуални и не социално значими усилия vs. частни и групови бизнес интереси.

В качеството си на колега на д-р Велислава Петрова, имам удоволствието да познавам отблизо както преподавателската, така и изследователската ѝ работа. Смело мога да кажа че, няма как да не бъде подобаващо оценено неотклонно извършваното от нея усилие да бъде учен с концептуален и методологичен принос към полето на изследвания на съвременната материална култура, да участва рефлексивно и ползотворно в актуални публични дебати по чувствителни теми и да приобщава поколения студенти към проучванията на глобално и локално значими културни дискурси и практики. Усилие, за което намирам достатъчно свидетелство и в подадените за конкурса публикации и хабилитационен труд. По отношение на последните не съм констатирала плагиатство, нито до мен е достигнал сигнал за такова. Тук трябва да уточня и че не съм в конфликт на интереси с д-р Велислава Петрова и нямам общи публикации.

От всичко казано дотук неминуемо се налага заключението, че гл. ас. д-р Велислава Петрова изпълнява всички законови и университетски изисквания, както и необходими качества за заемането на академичната длъжност доцент по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. Антропология на съвременните културни практики. Изследвания на материалната култура), за нуждите на катедра „История и теория на културата“ към Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Без колебания гласувам „за“ научното жури да препоръча на Факултетния съвет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ гл.ас. д-р Велислава Петрова да бъде избрана на тази академична длъжност.

София,

16.12.2023

Доц. д-р Галина Гончарова,
Софийски университет „Св.Кл.Охридски“